

λη γλώσσα κόκκινη και τὸ μέτωπό του ελο φλόγες. Τώρα θὰ ἐρχότανε κι ὁ μπαμπᾶς μετὰ τὸ καμτσιόκι του, ποὺ ἄφινε τόσο δυνατὰ σημάδια, θάσπερωγνε πέρα τὴ μαμά, θὰ τοῦ σήκωνε ἀπὸ τὸ κρεβάτι και θὰ τὸν ἔδερνε... (Ὁ τὸν ἔδερνε..

Μιά δυνατὴ φωνὴ γεμάτη σηκώθηκε μετὰ στὴν ἐκκλησιά, τόσο διαπεραστικὴ ποὺ θλοι εἰ πληγωμένοι ἀνατριχιάσανε και κοιτάζανε μετὰ φρίκη τὸ ντὲ Κρύλωφ, ποὺ γύριζε στὸ κρεβάτι σὰν τρελός. Τώρα ποὺ εἶτανε μεγάλος δὲν ἤθελε πιά νὰ τὸν δέρνονε, και θὰ ὑπερασπιζότανε μὲ τὰ δυνατὰ ἐναντία σαυτὴ τὴν ἀνήκουστη ἀδικία. Ἐμαθε αὐτὴ τὴ νουχιτὸ, γιὰ νὰ μὴν τὸ ξεχάσει ποτέ του πὼς ἕνας ἀντρας δὲν πρέπει νὰ φοβᾶται. Πὼς ἐκεῖνος ποὺ, μιά μέρα, θὰ φορέσει τὴ στολὴ και θὰ μπεῖ στὴν ὕπρεσια τοῦ Κάιζερ, πρέπει νὰ σφίξει τὰ δόντια του και καλύτερα νὰ πεθάνει παρὰ νὰ φωνάξει τὴ μάνα του, κι ἂν ἀκόμα εἶν' ἕνας παλιανθρωπάκος 7 χρονῶν. Ἡ συναίσθηση τῆς φωνῆς του σκέπασε τὸ μέτωπό του μετὰ τὸν ἴδιο φόβο.

Τὸν εἶχανε ἀκούσει; Ἄνοιξε κλεφτὰτα τὰ μάτια του και τὰ ξανάκλεισε βέγγοντας, τὴση δυνατὴ εἶτανε ἡ ζέστη ποῦμπαινε ἀπὸ τὸ παράθυρο, σὰ νᾶχε γίνει ὁ ἥλιος ὑγρό. Βρισκότανε λοιπὸν και πάλι στὴν ἐκκλησιά. Καὶ πάλι τὸ σουβλερὸ καμάκι σάλεψε μετὰ στὰ σωθικά του, μὰ ἡ μαμά του δὲν εἶτανε πιά κοντὰ του, κρύβοντας μετὰ τὸ σῶμα της τὴ στενή και κόκκινη γλώσσα τῆς φωτιᾶς. Ἄδικα γύρεψε τὸ δροσερὸ χέρι.

Ἔτσι, εἶχε πεθάνει. Εἶτανε λοιπὸν ἀλήθεια, δὲν τοῦ εἶχανε πει ψέματα, δὲ θᾶχε κανένα πιά νὰ τοῦ ἀνοίξει τὴν καρδιά του; Ἐνωθε ἀναφυλλητὰ νάνεβαίνονε στὸ λαιμό του και δάγκωνε τὰ χεῖλι του γιὰ νὰ μὴν κλάψει. Ξανάπερτε πάλι στὴν ἴδια φρικὴ γιὰ τὴν ἐβλεπε τὸ δικαίητὴ τῆς σχολῆς τῶν δοκίμων νὰ κάθεται στὸ γραφεῖο του μετὰ τὴ τηλεγράφημα στὸ χέρι κ' ἤξαιρε τι θὰ γινότανε τώρα.

(Στὸ ἄλλο φύλλο τὸ τέλος)

ΔΥΟ ΩΡΕΣ ΦΙΛΙΑ

Στὸ σπίτι ἐκεῖνο πῆγαινα γιὰ πρώτη φορὰ.

Ἡ ἐπίσκεψή μου εἶταν τυπικὴ κ' ἐπίσημη. Ἐδινε τοσά ἡ δεσποινίδα τοῦ σπιτιοῦ.

Πῆγα ὄχι μετὰ ἀριστη προδιάθεση. Εἶμουνα πολὺ λίγο γνωστὸς στὴν οἰκογένεια — ἡ ἀδελφή μου γνωρίζονταν πολὺ κ' εἶχε τὶς σχέσεις της και γιὰ νὰ τὴ συνοδέψω πῆγα περισσότερο — και πῶς ἄγνωστος βέβαια στοὺς φίλους τῆς οἰκογενείας.

Τὸ σαλόνι, ποὺ μᾶς δεχτήκανε, εἶταν ἀρκετὰ καλλιτεχνικό. Προπάντων οἱ πίνακες ποὺ στόλιζαν τοὺς

τοίχους του, εἶταν πολὺ τοῦ γούστου μου. Ἐναν μάλιστα, ποὺ ἔδειχνε μιά κυρία ὄρθια, μετὰ φόρεμα μακρὸ ὡς νὰ σέρνεται χίμω, μετὰ οὐρά, τὸν ἔβρισκα ἐξαιρετικὰ ὑποβλητικό. Πάντα μοῦ ἄρρεσε τὸ ντύσιμο αὐτό. Δίνει στὴ γυναῖκα μιά μεγαλοπρέπεια στὸ σῶμα. Τὶς κάνει ὅλες μικρὲς βουβίλισσες, ἀπρόσιτες..

Ἀκόμα, τὰ μικρὰ ἐκεῖνα ἀγαλματάκια, ποὺ στέκονταν περὶφανα ἀκίνητα κάτω ἀπὸ τὶς τεχνικὲς καμάρες τῶν ἐπίπλων, ἔδιναν στὸ σαλόνι ἕναν τόνο λεπτότατα ὀρθιοῦ. Εἶταν ἀπὸ λευκὸ μάρμαρο και ρόδινο γαλαξία, σ' ἕνα μῆγμα καλλιτεχνικώτατο και μετὰ ἰδιότροπη ἰταλικὴ τέχνη δουλεμένα. Ἐκεῖνος ὁ ἀθῶα ρόδινο; γαλαξίας πόσο ἀπαλὰ χεῖδενε τὰ μάτια! Δὲ μπορούσε ποτὲ νὰ πιστέψει κανεὶς πὼς εἶταν τόσο σκληρός.

Ἀκόμα, τὸ ἀμπαζουράκι ἐνὸς ἠλεκτρικοῦ φαναριοῦ, ἀπὸ γυάλινο πολύχρωμο κρῶσι, βρισκόταν στὸν ἴδιο καλλιτεχνικὸ τόνο. Τὸ φῶς ἔβγαινε ἀπὸ κεῖ μέσα δειλά, θαμπὰ μοβὶ ἀσθενικό..

Τὸ σαλόνι εἶταν σχεδὸν γεμάτο, ὅτιν μῆκαμε. Τὰ μάτια, ποὺ καρφώθηκαν ἀπάνω μας, στὴν εἴσοδό μας λάμπανε. Ὅλο νέοι και νέες. Λίγοι γέροι ἔχόρευαν, περισσύτερο γριεὲς κυρίες, ποὺ εἶχαν συνοδέψει τὶς κόρες τους. Ἀργότερα ὅταν πέρασε λίγο και συνῆλθα, τὸ συμπλεγμα τῶν νέων και τῶν γέροντων μοῦ θύμησε τὸν Τολστόη, ποὺ λέει πὼς τὰ κορίτσια στὰ σαλόνια τοῦ φαίνονται σὰν ἐκτεθειμένα ἀπὸ τὶς μητέρες τους εὲ μαγαζιά, ὅπου οἱ ἄνδρες εἶν' ἐλεύθεροι νὰ μποῦν και νὰ διαλέξουν.

Ἡ ἀδελφή μου γνώριζε ἀρκετούς. Ἐγὼ μόνον ἕναν ἔτυχε νὰ γνωρίζω, ἔχτις ἀπὸ τὴν οἰκοδόποινα και τὴν κόρη της, — γιὰ τὸ σπίτι δὲν εἶχε οἰκοδεσπότη, εἶταν πεθαμένος ἀπὸ χρόνια. Αὐτὸ ἴσως κ' ἡ ὄριμη ἡλικία τοῦ κοριτσιοῦ τοῦ σπιτιοῦ νᾶκανε νὰ περάσουν ἀπὸ τὸ νοῦ μου οἱ ἔνοχες ἰδέες τοῦ Τολστόη..

Εἶμαστε ἀπὸ τοὺς τελευταίους ἀργοπορημένους. Ἐναν δύο περίμεναν ἀκόμα. Γιὰ μιά Αἶνα γινόταν περισσύτερο λόγος ποὺ δὲν εἶχε φανεῖ ὡς στὴ στιγμὴ.

Ἡ ἀδελφή μου ἀνακατόθηκε μετὰ τοὺς γνώριμούς της και μάφησε. Ἐγὼ, ἀφοῦ ἄλλαξα λίγα λόγια μετὰ μερικὸς, λόγια τυπικὰ ποὺ ἀκολούθησαν τὶς συστάσεις, ἀναγκάστηκα νὰ ζητήσω τὴ συντροφιά τῶν γέροντων. Μοῦ ἀποκρινόνταν εὐκολώτερα και μετὰ μεγαλιέτερη εὐχαρίστηση ἀπὸ τοὺς νέους. Αὐτοὶ εἶχαν τὶς δικὲς τους κουβέντες, ἰδιαίτερες, ἀρχινησμένες πρὶν ἔρθουμε μεῖς.

Ἀρχισα νὰ στενοχωριέμαι, νὰ μετανοιῶνω ποὺ δὲν προφασίστηκα κάτι γιὰ νὰποφύγουμε τὴν πρόσκληση. Περισσότερη συντροφιά μοῦκαναν τὰγαλματάκια παρὰ οἱ ἄνθρωποι..

Ξαναεἶπαν τὸ ὄνομα τῆς Αἶνας. Τὸ γέλιο της ἀκουγόταν ἀπόξω, στὴ σκάλα.

Μπήκε διατηρώντας τὸ ἴδιο γέλιο. Φάνηκε πὺς εἶταν γνωστὴ σὲ ὅλους. Ἡ καλησπέρα της πρὸδινε ἀρκετὴ οἰκειότητα μὲ τὸ σπῆτι καὶ τοὺς καλεσμένους.

Ἐμένα δὲ μὲ εἶχε δεῖ ἀκόμα. Δὲ μὲ εἶχε ξεχωρίσει ἀμέσως ὅπως δὲν μπορεῖ κανεὶς καὶ νὰ ξεχωρίσει ἀμέσως, μιὰ νέα ζωγραφιὰ μέσα σὲ πενήντα ἄλλες γνώριμὲς του, τὴ μιὰ λίγο ὡς πολὺ ὅμοια μὲ τὴν ἄλλη.

Ὅταν ἡ δεσποινίδα τοῦ σπιτιοῦ τὴν ἔφερε πρὸς ἑμένα γιὰ νὰ γνωριστοῦμε, σοβαρεύτηκε ἀπότομα. Ἐπαψε νὰ γελάει, ἡ φούρια της ἔπαψε, ἡσύχασε.

Εἶταν σχεδὸν ὁμορφη. Ψηλὴ παρὰ μέτρια, μὲ κορμὶ γεμάτο καὶ μὲ γραμμὲς γυτές. Τὸ δέρμα της εἶχε ἓνα χρῶμα καστανὸ γυαλιστερό, χρῶμα τοιγγάνικο. Τὰ μάτια της δὲν εἶχαν τίποτα τὸ ξεχωριστό. Οὔτε τὸ στόμα της. Εἶταν μικρὸ, μὰ δὲν εἶχε τί ἀλλά κι ἀνεπαίστητα ἐκεῖνα λακκάκια στὶς ἄκρες ποὺ κάνουν τὸ ψυχικὸ στόμα, τὸ ἡδονικὸ. Ἐκεῖνο ποὺ ξεχώριζε ἀπ' ὅλα εἶταν ἡ μακρὰ της μύτη, ποὺ ὀρμύσσε ἀπὸ τὴ ρίζα της περὶ φρανα καὶ προκλητικὰ. Ἐδινε στὸ πρόσωπό της ἓναν ἀριστοκρατικώτατο τόνο.

Κάθησε κοντὰ μου καὶ ἀνοῖξε συζήτηση. Ἄφησε ὅλους τοὺς ἄλλους. Ἀπὸ τίς πρῶτες της συζητήσεις κατάλαβα πὺς ζήταγε νὰ μὲ ζυγιάσει, νὰ δεῖ τί ἀνθρωπος εἶμιον, τί μὲ συγκινοῦσε καὶ τί μάφινε ἀδιάφορο. Τῆς ἀποκρινόμουν πρὸθυμα, ἀλλὰ καὶ μὲ κάποια ψεύτικη ἐπιφυλαχτικότητα, ποὺ ἀφίνει στὸν ἄλλο τίς πιὸ βασανιστικὲς ἀπορίες. Ἀπὸ τὴν ἐντύπωση ποὺ ἔβλεπα νὰ τῆς κάνουν οἱ ἀποκρίσεις μου, καταλάβαινα τίς προτιμήσεις της καὶ τὰ γούστα της. Εἶναι κι αὐτὸς ἓνας τρόπος συνεννόησης : νὰ ρωτᾶει ὁ ἓνας καὶ νὰ καταλαβαίνουν κ' οἱ δύο.

Τὴν κοίταξα ὅσο μοῦμίλαγε, ἐξεταστικά. Αὐτό, φαίνεται, τὴν ἐνοχλοῦσε, γιατί κατέβαζε συχνὰ τὰ μάτια καὶ κοίταζε τὸ κεντητὸ μαξιλαράκι τοῦ καναπέ, ποὺ εἶταν δίπλα της. Ἄν μᾶς παρατηροῦσε τότε κανεὶς θὰ μᾶς ἔπαιρνε γιὰ ἐρωτευμένους. Τὸ κατέβασμα τῶν ματιῶν της ἔμοιαζε μὲ τὴ ντροπὴ τῆς ἀγαπημένης κ' ἡ ἐπίμοιη ἐξεταστικότητα τῶν δικῶν μου μὲ τὴν ἀγωνιώδη προκλητικότητα τοῦ καλοῦ της γιὰ κάποιον ποθητὸ «ναί».

Ἐπὶ τέλους, φάνηκε πὺς βρῆκα κείνο ποὺ μ' ἐνδιέφερε. Τὸ κατάλαβα ἀπὸ τὰς ἐρωτήσεις της, ποὺ τριγύριζαν πὰ γύρω ἀπὸ κάτι ὀρισμένο καὶ ἔπαψαν νὰ ἔρευνοῦν τὸ ἀπέραντο.

Κείνο ποὺ ἐδιέφερε μένα ἐνδιέφερε κ' αὐτήνε. Στὰ χεῖλια της ζωγραφίστηκε ἓνα χαμόγελο χαρᾶς, ποὺ τέλειωσε ὅμως μὲ μιαν ἐκδήλωση μικρᾶς ἀγανάκτησης, ἀθῶας. Ἴσως ἐπειδὴ τὴν παιδεῦσα πολὺ ὥσπου νὰ μὲ ζυγιάσει.

Ἐδειχνε πὺς εἶταν διαβασμένη, ἀλλὰ κάπως ἐπι-

πλόαια ἢ, καλῆτερα, μὲ κριτικὸ μέτρο ὄχι τόσο σωστό. Ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμό της, γιὰ ὀρισμένα ζητήματα, ἄρχισε νὰ μὲν γεννιέται κάπια ὑποψία.

Ἄξαφνα μὲ ρώτησε μὲ ποιούς ἀπ' ὄσους βρισκόνταν στὸ σαλόνι γνωρίζομουν.

Τῆς ἀποκρίθηκα πὺς ὅλους μοῦ τοὺς εἶχε συστήσει ἡ δεσποινίδα τοῦ σπιτιοῦ, ὅταν ἤρθαμε. Τὸ μόνον γνωστὸ μου, τὸ φίλο μου ποὺ εἶταν ἐκεῖ, τὸν εἶχα ξεχάσει. Δὲ μιλῆσαμε καθόλου ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ μπήκα στὸ σαλόνι, δὲ μπόρεσε ὁ ἓνας νὰ πλησιάσει τὸν ἄλλο. Ἐκεῖνος εἶχε ψιλὴ κουβέντα μὲ μιὰ ξανθιά, ποὺ τὸν ἐνδιέφερε περισσότερο ἀπὸ μένα. Ἐγὼ πάλι αἰχμαλωτίστηκα ἀπὸ τὴ φιλενάδα μου. Κ' ἔστι εἶχα ξεχάσει ἀληθινῶς.

Ἡ ἀπόκρισή μου εἶδα πὺς τῆς ἔκανα χαρὰ. Πρόσεξα ὅμως πὺς ἡ χαρὰ της ἐκδηλώθηκε μὲ ἀναστεναγμὸ ἀνακούφισης. Κι ἀφοῦ μὲ κοιτάξε ἐπίμονα, σὰ νὰ ἤθελε νὰ δεῖ ἂν τῆς ἔλεγε ἀλήθεια, γύρῳ ἔπειτα καὶ κοίταξε τοὺς ἄλλους. Ἡ ματιὰ της μοῦ φάνηκε τότε ἀλλοιώτικη! Τοὺς ἔβλεπε μὲ κάποιον φόβο, ποὺ δὲν μπεραῖσα νὰ τὸν δῶ ἐγώ...

Ξαναχίσαμε τὴν κουβέντα μας. Μὲ μιὰ ταραμένη ἀποστροφή στοὺς τριγύρω καταδίκασε τὴν ἀνελευθέρειά τους καὶ τίς κόψεις τάσεις τους. Ὁ τρόπος ποὺμίλαγε τώρα εἶταν διαφορετικὸς, τὰ λόγια της σκληρὰ κι αὐστηρά, ἓνα ἔσπασμα...

Μὲ τρόπο μοῦ ἔδειξε ἓνα νέο καὶ μιὰ νέα, ποὺμίλαγαν ἀρκετὰ μεγαλόφωνα. Οἱ φωνές τους ξεχώριζαν, — προπάντων αὐτονοῦ, — ἀπὸ τὴ βουὴ τοῦ σαλονιοῦ. Ἐλεγαν τίς ιδέες τους γιὰ τὴ γλυπτική. Ἡ Λίνα μὲ πληροφόρησε πὺς ἡ νέα ἐκεῖνη σπουδάζε γλυπτική, ἐκεῖνος μὲ ρητορικοὺς ἐνθουσιασμοὺς παίρνε τὴν τέχνη τῆς φιλενάδας του. Μιὰ στιγμή θυμήθηκε τὸν Οὐάιλδ. Τὸν θυμήθηκε γιὰ νὰ τὴν κομπλιμεντάρει. Κι ἀλήθεια ὁ Οὐάιλδ μιλῶντας κάπου γιὰ τίς ἐκδηλώσεις τοῦ Ὁραίου βάζει τὴ γλυπτικὴ πάνω κ' ἀπὸ τὴ μουσικὴ καὶ ἀπὸ τὴ ζωγραφικὴ καὶ ἀπὸ τὴ λογοτεχνία. Τὴν ἔχει γιὰ δυσκολώτερη ἀπὸ τίς τέχνες. Μὲ μιὰ κρύα κι ἀψυγὴ μαρμάρην ἐπιφάνεια, λέει, εἶναι ὑποχρεωμένος ὁ σκαλιστὴς τῆς πέτρας νὰ ὑποδηλώσει ἓναν ὀλόκληρο κόσμον αἰσθήσεων. Ἐνῶ οἱ ἄλλες τέχνες ἔχουν τοὺς τρόπους τους, ποὺ ὁ Οὐάιλδ βρῖσκει πὺς κάνουν τὴν ἀπόδοσιν εὐκολώτερη.

Αὐτὰ θυμήθηκε καὶ παίρνε τὴ φιλενάδα του. Ἡ Λίνα μὲ κοίταξε καὶ στὰ μῆτια της ζωγραφίστηκε ὁ οἶκτος. Μοῦ εἶπε σιγά :

— Μὴ νομίσετε πὺς νιώθει καμμιὰ συγκίνηση καλλιτεχνική. Κάθε ἄλλο. Ἐγὼ τὸν ξέρω καλά. Τὰ ἴδια ἔχει πῆ καὶ ἐμένα. Τὰ λέει ἔτσι, ἐπιπλόαια, ἐπειδὴ εἶναι ὀραῖος τρόπος γιὰ φλερτάρισμα. Καὶ τὸ φλερτάρισμα τὸ κάνει κι αὐτὸ χωρὶς σημασία, δὲν καταλαβαίνει τί λέει, δὲν ξέρει γιατί τὸ κάνει. Σὰς βεβαιώνω. Φλερτάρει ἀπὸ συνήθεια ἀπὸ ἀποχτημένη

ταχύτητα, πού λένε. Έπειδή δὲν ξέρει τί ἄλλο νὰ κάνει, ὅταν πλησιάσει ἕνα κορίτσι. Ρουτίνα, ἀνεπι- κρίνεια καὶ ψευτιά!

Ἔτσι κ' ἐγὼ ἔκρινα μέσα μου τὴν κοσμικὴ ἐπιπο- λαιότητα τῶν σαλονιῶν, τόσο αὐστηρά. Μὰ οἱ ἀφορι- σμοί της, δὲν ξέρω πῶς, μῆκαναν νὰ τὴν υποπτευτώ. Ἡ ὑποψία αὐτὴ εἶταν πολὺ συγγενικὴ μὲ κείνη πού μοῦ γεννήθηκε στὴν ἀρχή, ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμό της. Καὶ μοῦ ἤρθαν στὸ νοῦ ἀπροσκάλεστα τὰ λόγια τοῦ Μπαύρον, ἐκεῖ πού λέει πῶς μόνο δ'ἀνήθικος ἄν- θρωπος μιλάει γιὰ ἠθικὴ...

Σηκωθήκαμε. Τῆς ἔδειξα μιὰν εἰκόνα καὶ τῆς παί- νεψα τὴν προοπτικὴ της. Τὴν εὔρισκε σύμφωνη μ' ὀ- λους τοὺς κανόνες τῆς τέχνης, μὰ ὄχι κι ὥραία. Μεῦ εἶπε γελαστὰ πῶς, ὁ ζωγράφος της θὰ εἶχε πάρει ἄ- ριστα γιὰ τὴν ἐπιμέλειά του νὰ μάθει ἀπόξω κι ἀνα- καταστά τοῖς κανόνες καὶ τὴν ἱστορία τῆς τέχνης, ἀλλὰ μηδενικῶς γιὰ τὸ ταλέντο του.

Δὲν προφτιάσαμε νὰ διαφωνήσουμε. Καλύτερα, γιὰτὶ χωρίσαμε φίλοι.

Πλησιάσαμε στὸ τραπέζι γιὰ τὸ τσαΐ. Τότε μὲ τράβηξε κοντά του ὁ φίλος μου, ποὺ δυὸ δλόκληρες ὥρες δὲν εἶχα καταφέρει νὰ πλησιάσω. Μοῦ εἶπε πολ- λὰ γνωστὰ πράγματα καὶ λίγα νέα. Τὸ σπουδαιότερο νέο του εἶταν πῶς; τίχε ψήσει μὲ μιὰ δεσποινίδα τοῦ καλοῦ κόσμου.

Ἄμεσως θυμῆθηκα τὴ φιλενάδα μου. Καὶ γύρισα νὰ τὴ δῶ. Πρῶτα ὅμως ἀπάντησαν τὰ μάτια μου τὸ ἠλεκτρικὸ φαναράκι κ' ἔπειτα αὐτῆνε. Καὶ μιὰ στιγμὴ μοῦ φάνηκε πῶς εἶταν κάπια ἀιαλογία ἀνάμεσὸ τους. Ἐπίασα τὴ Λίνα νὰ μὲ κοιτάζει κλειρτά, ὅπως κ' ἐκεῖνο μὲ κοίταζε μὲ κλεφτὲς ματιές ἀπὸ τὴ γυάλινη φυλακί- του, ποὺ πέφταναν μὲ δυσκολία ἀπὸ τὰ μικρὰ κενὰ τοῦ χρωματιστοῦ κροσιοῦ...

Ὁ φίλος μου ἔξακολουθοῦσε νὰ μοῦ λέει, νὰ μοῦ λέει, νὰ μοῦ λέει. Ἄν μοῦ ζήτηγε ὅμως νὰ τοῦ ἀπο- κριθῶ, θὰ βρισκόμουν σὲ πολὺ δύσκολη θέση. Δὲν πρόσεχα στὰ λόγια του. Ὁ νοῦς μου εἶταν ἄλλου, στὸ κρυφοκοίταγμα τῆς Λίνας. Γιατὶ μὲ κοίταζε; ρωτιὸ μου.

Ἄρχισα νὰ βρισκῶ ἐντὸς τὸ κορίτσι παρᾶξενο. Εἶχε μετὶ μὲ γέλιο. Μόλις μὲ πλησίασε σοβαρεύτηκε ἀμέ- σως. Ἐμεινε κοντά μου δυὸ πανωκάτω ὥρες καὶ θῦ- μενε ἀκόμα, ἂν δὲ μᾶς χάριζε τὸ δόσιμο τοῦ τσαγιοῦ. Καὶ στὴ συζήτησή μας δὲν εἶχε ἀφήσει κανέναν ἄλλο νὰ πάρει μέρος. Ὅποιοι ἐπιχείρησε, τὸν ἀπομάκρυνε μὲ τὴν πεισματάρικια σιωπῆ της. Ἐδειχνε πῶς τοὺς φοβόταν ὅλους, τοὺς φοβόταν, γιὰ μένα. Ἐκεῖνο πού μὲ παραξένευε περισσότερο εἶταν ὁ τρόπος, πού τοὺςμίλαγε: πάντα γελαστὰ, ἀστεῖα, σὰ νὰ μὴ μπορούσε νὰ σταθεῖ ἢ σοβαρότη της μπροστά τους. Ἄλλος ἄν- θρωπος ὅταν εἶχε γυρισμένο τὸ κεφάλι σ' ἐκείνους; καὶ ἄλλος ὅταν τὸ γύριζε σ' ἐμένα.

Μιὰ δεσποινίδα σηκώθηκε καὶ πῆγε στὸ πιάνο. Ὁλοι εἶχαν πει τὸ τσαΐ τους. Ἄρχισαν νάφειον τὸ τραπέζι καὶ νὰ ζητοῦνε τὶς συντροφιές τους.

Ζήτησα κ' ἐγὼ τὴ δικιά μου. Μὰ ἡ Λίνα δὲ μὲ περίμενε. Δὲ μὲ καρτεροῦσε γιὰ νὰ ξαναρχίσουμε, ὅπως φανταζόμουν. Τώρα πῆγαινε ἀπὸ παρῆα σὲ πα- ρῆα, γέλαγε δυνατὰ, ἔδειχνε μιὰν εὐθυμία καὶ ζωη- ρότητα, πού δὲν τὴν ἤξερα γι' αὐτῆνε. Ἀποροῦσα πῶς γινόταν νὰ εἶναι αὐτὴ μὲ τὴ λεπτὴ μελαγχολία, ποὺ μιλάγαμε λίγο πρὶν τόσο οἰγὰ, σχεδὸν μὲ κατάνυξη...

Προσπάθησα νὰ τὴν ξεμοναχιάσω. Μὰ δὲν τὸ κα- τάφερα. Εἶδα πῶς δὲν τὴν ἐδιέφερε πιά τὸ ἀτομὸ μου, ὅπως προτῆτερα Περίεργο!...

Δὲν μπορεῖ, συλλογίστηκα, κάτι θὰ τὴν πείραξε, καὶ θέλει νὰ μοῦ τὸ ἀνταποδώσει μὲ τὸν τρόπο τὸ δικό της, χωρὶς νὰ μοῦ πει τίποτα, χωρὶς παράπονα. Σίγουρα θὰ εἶναι θυμωμένη. Ναί, θὰ θύμωσε πού τὴν ἄφησα στὸ τσαΐ κ' ἐπιπροτίμησα τὸ φίλο μου. Ἄ! βέβαια! Ἴσως ὅμως καὶ γιὰ κάτι σημαντικώτερο: Νὰ νόμισε πῶς; τῆς ἔλεγα ψέμματα, πῶς εἶμουν ψεύτης. Τῆς εἶχα πει πῶς δὲ γνώριζα κανέναν ἀπὸ τοὺς κα- λεσμένους...

Προσπάθησα πάλι νὰ τὴν πλησιάσω, νὰ τῆς ἐξη- γηθῶ, νὰ τῆς πῶ πῶς τὸ φίλο μου δὲν τὸν θυμόμουν καθόλου, ὅταν μὲ ρώτησε. Μὰ δὲν μπόρεσα. Ἡ ἴδια ἀποστροφή, ἡ ἴδια περιφρόνηση, μοῦ φάνηκε.

Τὴν ἄφησ' ἀπελπισμένος καὶ πῆγα κοντὰ στὸ φίλο μου. Τοῦ ἱστῶρησα τὴν γκάφα μου, τὸ ψέμμα ποὺ ἀσυνείδητα εἶχα πει, μ' ὄλο ποὺ δὲν εἶταν τόσο κο- λακευτικὸ γι' αὐτόνε. Τὰ μπάλωσα ὅμως ψιθυρίζον- τὰς του σ' αὐτὴ μιὰ παινετικὴ φράση γιὰ τὶς κατα- κτῆσ εἰς, πού ἐπιχειροῦσε τὴ στιγμὴ ποὺ μῆλκα στὸ σαλόνι. Γέλασ' εὐχαριστημένος καὶ μὲ συχώρεσε.

Τοῦ ζήτησα ἔπειτα τὴ γνώμη του γι' αὐτὸ μου τὸν τρόπο. Τὶ ἔπρεπε νὰ κάνω γιὰ νὰ ἐπανορθώσω ὅ,τι εἶχα γκρεμίσει;

Τὴ λύση καὶ τὴ στενοχώρια μου τὴ β ρῆκε ἀδικαιο- λόγητη.

— Δὲ φταῖς, μοῦ εἶπε.

Ἄπόρησα.

— Ἄκουγε αὐτὸ ποὺ σοῦ λέω, ἔξακολούθησε. Τὴ Λίνα δὲν τὴν ξέρεις καλά. Δὲν ἐθύμωσε οὔτε ἐπειδὴ τὴν ἄφησε; στὸ τσαΐ, οὔτε ἐπειδὴ δείχτηκες ψεύστης. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς σοῦ φέρνεται ἔτσι, τόσο ἀλλοιώτικ' ἀπὸ πρὶν, ἐπειδὴ μὲ γνωρίζεις καὶ μίλησε μαζί μου. Ναί. Ὅχι ὅμως κ' ἐπειδὴ δὲν τῆς τὸ εἶπες, ὅταν σὲ ρώτησε. **Μόνο ἐπειδὴ μὲ γνωρίζεις.** Τῆς εἶπες πῶς ὄλοι δῶ μέσα σοῦ εἶναι ἄγνωστοι κ' ἠσύχασε πῶς ἔτσι δὲν μπορούσες νὰ μάθεις τίποτα σκετικὸ μ' αὐτῆνε. Ἄξαφνα ὅμως σὲ εἶδε νὰ μιλάς μαζί μου μὲ τόση οἰ- κειότητα καὶ θὰ συλλογίστηκε πῶς κείνο ποὺ φοβό- τανε ἔγινε. Γι' αὐτὸ θεωρεῖ περιττὸ νὰ σὲ ξαναπλη- σιάσει ὅπως πρὶν. Φοβάται κι αὐτὴ πῶς θὰ σὲ βρεῖ διαφορετικὸν...

Δὲν καταλάβαινα. Ὅμως κάτι ἄρχισα νὰ φαντάζομαι. Ἐκείνη ἢ φρίση τοῦ φίλου μου «ἠούχασε πῶς ἔτσι δὲ μπορούσες νὰ μάθεις τίποτα σχετικὸ μ' αὐτήνε» ἄρχισε νὰ φωτίζει τὸ σκοτάδι.

Γύρισα καὶ κοίταξα τὴ Λίνα. Τὸ παράξενο αὐτὸ κορίτσι μοῦ ξάλλιζε τὸ μυαλό, μοῦ κένταγε τὴν περιέργεια. Ἦθελα νὰ μάθω γιατί γέλαγε τώρα.

Ξαναπῆγα κοντὰ στὸ φίλο μου. Κατάλαβε ἀπὸ τὶς σκεπτικῆς μου ματιές.

— Ἄκουσε, μοῦ εἶπε· ἡ Λίνα τώρα τελευταῖα βγήκε στὸν κόσμο. Εἶταν κλεισμένη σὲ σκολεῖο, ἐσωτερική. Δὲ θὰ σοῦ τὸ εἶπε βέβαια αὐτό. Νόμισε λοιπὸν πῶς θὰ τῶμαθες ἀπὸ μένα καί... καταλαβαίνεις. Τὸ ἴδιο, ἀπαράλλαχτα, ἔπαθε καὶ μ' ἓναν ἄλλον ἐδῶ καὶ λίγες μέρες. Ἡ Λίνα εἶχε δίκιο. Δὲν μπορούσαμε πιά νὰ κάνουμε τὶς πρωτινὲς συζητήσεις μας. Τὰ λόγια της θάκαναν τώρα πεποιθήση τὴν ὑποψία, ποῦ μοῦ εἶχαν γεννήσει στὴν ἀρχή. Θὰ μοῦ θύμιζαν πάλι τὸ Μπαϊρόν: Μόνο ὁ ἀνήθικος μιλάει γιὰ τὴν ἠθική...

Ἡ φιλία μας ἔπρεπε νὰ σταματήσει στὶς δυὸ ὥρες.

Ξαναγύρισα καὶ τὴν κοίταξα. Ἐλάγε. Καλύτερα ποῦ γέλαγε. Τὸ γέλιο της εἶταν πιὸ ἀληθινὸ ἀπὸ τὴ σοβαρότητά της...

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΙΣ

Ἡ ὈΔΥΣΣΕΙΑ.

ΤΟΥ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ

Γυρίζοντας ἀπὸ τὴν πατρίδα του, τὸ Μόλιβο τῆς Μιτυλήνης, στὸ Antibes τῆς Γαλλίας, ἔπου μένει τώρα, σταμάτησε γιὰ λίγες μέρες στὴν Ἀθήνα.

Τὸν εἶδα, γιὰ τρίτη φορά τώρα. Τὴν πρώτη φορά τὸν εἶδα πρὶν ἀπὸ τὸ 12, τὴ δεύτερη ὕστερ' ἀπὸ τὸ 12, τὴν τρίτη προχτές. Πάντα περαστικὸς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Πάντα γυρίζοντας ἀπὸ τὸ προσκύνημα τῆς πατρίδας του καὶ τῆς σεβάσμιας μητέρας του.

Ἐξῆσε στὴν ξενιτιά, ἀπὸ παιδί, ἐκεὶ γέρασε, ἐκεὶ θὰ κλείσει τὰ μάτια του μιὰ μέρα. Μὰ ἔμεινε Ρωμαῖός. Ἡ ψυχὴ του, ἡ καρδιά του, ὁ νους του— ἔλα γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Εἶναι δ' ἀπορήσει κανεὶς πῶς τὰ κατὰφερε, ζώντας πάντα στὴν ξενιτιά, μιλώντας ὀλοένα καὶ ἀκούγοντας ξένη γλῶσσα, νὰ κρατήσει τόσο ρωμαϊκῆ τὴ γλῶσσα του σὲ σημεῖο ποῦ νὰ εἶναι ὁ πρῶτος πύδωσε τὴ μορφὴ τῆς δημοτικῆς γλώσσας, ὡς γλῶσσας λογοτεχνικῆς, πούγραψε τὶς πιὸ ζωντανές, τὶς πιὸ ρωμαϊκῆς λογοτεχνικῆς σελίδες. Στὸν πεζὸ λόγῳ ὁ Ἐφταλιώτης εἶναι μαίτρ. Ἄναν τίλεχτο αὐτό. Ὅλοι ἔμετς εἶ ἄλλοι, ποῦ ἐπωσθήποτε δουλεύουμε ὑποφερτὰ τὸν πεζὸ λόγῳ σήμερα στὴ ζωντανὴ γλῶσσα, εἴμαστε μαθητῆς του.

Αὐτὰ ἤρθανε στὴν ἄκρη τῆς πέννας μου μοναχὰ τους. Δὲν τὰ κάλεσα. Ἦθελα ἅπλωσ νὰ γράψω

πῶς εἶδα τὸν Ἀργύρη τὸν Ἐφταλιώτη, πῶς κάθισα μαζί του, σ' ἓνα δωμάτιο τοῦ ξενοδοχείου «Ἐρμῆς», ὥρες ἀρκετές, ἓνα πρωινὸ δλάκερο κ' ἓνα δειλινο ποῦ τὸ συνεχίσαμε στὸ «Πάνθεο», καὶ πῶς μαζί με τόσα ἄλλα, ἄκουσα ἀπὸ τὸ στόμα του καὶ τὸ μεγάλο τὸ μυστικόν.

Ὁ Ἐφταλιώτης μεταφράζει τώρα τὴν «Ὀδύσεια». Τὴν ἔχει ἀρχινησμένη ἀπὸ τὸ Μάη τοῦ 1914 κ' ἔχει φτάσει τώρα ἴσαμε τὸ Υ. Μοῦ διδάσκει τὸ Ζ. Ὡ, εἰ στίχοι πῶς κυλούσαν γεμάτοι γλύκα, γεμάτοι μουσική, γεμάτοι ρωμαϊκὸ ἄρωμα ἀπὸ τὸ στόμα του!

— Ὁ Πολυλάς, μοῦ εἶπε, ἔκαμε μιὰ Ὀδύσεια γιὰ τοὺς σύγχρονους τοῦ Ὀμηροῦ, σὲ ἄλλη γλῶσσα. Ἐγὼ πάσχινα νὰ κάμω μιὰ Ὀδύσεια γιὰ τοὺς σύγχρονους μου καὶ γιὰ τοὺς κατοπινοὺς...

— Καὶ τὰ κατὰφες, μαίτρ!...

— Δὲν ξαίρω ἂν τὰ κατὰφες μὰ θὰ πασκίσω νὰν τὰ καταφέρω. Θὰ σοῦ δώσω τὸ Ζ γιὰ τὸ «Νουμά», ἀρεῦ σοῦ ἄρεσε, μὰ ἀνάγκη νὰ γράψεις πῶς πρέπει νὰ κριθεῖ ὡς μεταφραστικὴ δοκιμὴ. Δὲ θάναί ἢ τελιωτικὴ μορφὴ αὐτὴ. Τὴν τελιωτικὴ μορφὴ θὰν τὴ δώσει ἢ δουλιὰ καὶ ὁ χρόνος. Ἄ ζήσω μερικὰ χρόνια ἀκόμα, θὰν τὰπιερῶσω ἔλα σ' αὐτὴ τὴ δουλιὰ.

Μιλῆσαμε γιὰ τόσα ἄλλα ζητήματα, σχετικὰ πάντα μετὰ τὸν ἀγῶνα μας καὶ μετὰ τὴν εἰκοσάχρονη συνεργασία μας. Μοῦ παίνεσε μερικὸς νέους ποιητῆς καὶ ξεχωριστὰ τὸν Πλάνο.

— Τονὲ διαβάζω πολὺ ἔχει μόνον ὡς ποιητὴ μὰ καὶ ὡς κείμενο γλωσσικόν. Ἐχει πλοῦσια γλῶσσα κ' εἶναι πολὺ φίνο τὸ γλωσσικόν του αἰσθημα. Τρέχουν πολὺ πιὸ μπροστὰ ἀπὸ μᾶς εἰ νέοι καὶ αὐτὸ εἶναι ἡ νίκη μας. Καθαρίσαμε τὴ δημοσιὰ καὶ τραφεῦν αὐτοὶ, ἀνεμπόδιστα τώρα, πρὸς καινούρια ἀνθοτόπια.

— Τὰ βιβλία σου ζητιοῦνται πολὺ τώρα, μαίτρ, ἀπὸ τοὺς νέους καὶ δὲ βρίσκονται. Ἐχουν ἐξαντηληθεῖ. Δὲ λογαριάσεις νὰν τὰ ξανατυπώσεις;

— Τὸ συλλογίζομαι. Ὅτι, εἶχανε νὰ κάνουν τὰ βιβλία μου, τῶκαναν. Χρειάζονται καινούρια πράματα τώρα. Ἄς μᾶς τὰ δώσουν εἰ νέοι. Ἐγὼ, εἶπα, θὰ δουλέψω τὴν Ὀδύσεια!...

Καὶ μοῦ μίλησε γιὰ τὴν ἐργασία του αὐτὴ μετὰ τὴν ἀγάπη, μετὰ τὴν κριτικὴ φινέτσα, μετὰ τὸν ἅγιον ἐνθουσιασμό, ποῦ ἀπὸ τώρα μπορῶ ἀδίσταχτα νὰν τὴ χαιρετήσω ὡς ἓνα πολύτιμο καὶ ἀκριθὸ δῶρο ποῦ κάνει στὴν πατρίδα του ἐκεῖνος πούγραψε τὶς ἀθάνατες «Φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου» καὶ μετὰ φρασε τόσο ἀριστοτεχνικὰ τὸν «Κερουαλέ» τοῦ Σέλλεϋ.

Ὡστόσο, αὐτὸ θὰν τὰ ἴδουν εἰ ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά» στὸ ἐρχόμενον φύλλο ποῦ θὰ τυπωθεῖ δλάκερο τὸ Ζ τῆς Ἐφταλιώτικῆς Ὀδύσειας.

Α. Π. Τ.